

Sygn. akt III C 794/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 listopada 2016r.

Sąd Okręgowy w Warszawie III Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSR(del) Andrzej Lipiński

Protokolant: stażysta Katarzyna Romanowska

po rozpoznaniu w dniu 15 listopada 2016r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa A. M. i M. M.

przeciwko (...) Bank S.A. w W.

o ustalenie nieważności czynności prawnej

1. oddala powództwo;

2. zasądza od A. M. i M. M. solidarnie na rzecz (...) Bank S.A. w W. kwotę 7.217 (siedem tysięcy dwieście siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt III C 794/16

UZASADNIENIE

A. M. i M. M. pozwem skierowanym do Sądu Okręgowego w Warszawie, przeciwko (...) Bank S.A. z siedzibą w W. wnieśli o stwierdzenie nieważności czynności prawnej w postaci aneksu z dnia 29 października 2010r. do umowy kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 26 czerwca 2007r., w wyniku złożenia w dniu 2 marca 2016r. oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu co do treści czynności prawnej. W tej sytuacji wnieśli o ustalenie, iż wobec powyższego strony wiąże tylko i wyłącznie stosunek prawny w postaci umowy kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 26 czerwca 2007r. na warunkach opisanych w w/w umowie. Powodowie ponadto wnieśli także o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu wskazali, że przedmiotem aneksu miało być wydłużenie okresu trwania umowy kredytowej oraz odroczenie części rat kredytu przez okres 60 miesięcy. Tymczasem w efekcie aneksu zmieniła się zarówno kwota kredytu, całkowity koszt kredytu, zasady płatności po końcu obowiązywania aneksu łącznie ze zwiększoną ratą kredytu przy jednoczesnym wydłużeniu okresu jego spłaty oraz pobrano dodatkowe opłaty i prowizję w kwocie 3.045 złotych. Wskazali, że gdyby bank w sposób jasny i precyzyjny, a przede wszystkim już w momencie podpisywania aneksu, przedstawił stronie powodowej harmonogram spłat kredytu obowiązujący po okresie 60 – miesięcznej karencji w jego spłacie, powodowie nie zdecydowaliby się na takie rozwiązanie. Bank wykorzystał swoją silniejszą pozycję wobec konsumenta i narzucił niekorzystne i rażąco krzywdzące jego interesy zapisy umowne, a zatem w momencie podpisania aneksu Bank wprowadził konsumenta w błąd co do treści czynności prawnej, dając podstawy do uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia woli o zawarciu aneksu do umowy kredytowej, bowiem gdyby strona powodowa znalazła konsekwencje jakie niesie za sobą podpisanie tegoż aneksu nigdy nie zdecydowałaby się na tak

drastyczną zmianę warunków umowy. Dlatego też w dniu 2 marca 2016r. powodowie złożyli oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu co do treści czynności prawnej./pozew k.3-9/

(...) Bank S.A. w W. w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Zdaniem pozwanego oświadczenie powodów o uchyleniu się od skutków prawnych aneksu było bezskuteczne, bowiem zostało złożone w oparciu o fikcyjne przyczyny, które w rzeczywistości nie wystąpiły. Pozwany twierdził, że powodowie nie znajdowali się w błędzie zawierając aneks. Powodowie najpóźniej w dniu podpisywania aneksu otrzymali jego egzemplarz, mieli więc wiedzę co do jego treści w 2010r. Należy przyjąć, że powodowie otrzymali aneks po jego zawarciu, a jednocześnie z jego § 4 znajdował się przewidywalny koszt (wielokrotnie większy od poniesionego w rzeczywistości) odroczenia płatności rat (a więc kredytu konsumenckiego w rozumieniu ustawy z 2001r.), to należy przyjąć, że powodowie mieli pełną świadomość tak co do treści aneksu, jak i jego rzeczywistych skutków w dniu jego zawarcia. Ponadto zdaniem pozwanego powodowie powołują się na błąd co do skutków aneksu, nie zaś błąd co do treści aneksu. Pozwany podnosił także brak interesu prawnego powództwa wytoczonego na podstawie art. 189 k.p.c. /odpowiedź na pozew k.66-69/

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

A. M. i M. M. zawarli w dniu 26 czerwca 2007r. z (...) Bank S.A. z siedzibą w K. umowę kredytu hipotecznego nr (...) na kwotę 429.932,30 złotych indeksowanego kursem CHF. Przy założeniu, że uruchomiono całość kredytu w dacie sporządzenia umowy równowartość kredytu wynosiłaby 194.275,78 CHF, rzeczywista wartość kredytu miała zostać określona po wypłacie ostatniej transzy kredytu. Kredytobiorcy oświadczyli, że są świadomi ryzyka kursowego, związanego ze zmianą kursu waluty indeksacyjnej w stosunku do złotego, w całym okresie kredytowania i zaakceptowali to ryzyko. /umowa kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 26 czerwca 2007r. wraz z harmonogramem spłat k.18-30/

Z uwagi na przejściowe problemy z terminową spłatą rat, powstaniem zaległości w spłacie rat i grożącym powodom wypowiedzeniem umowy, strony w dniu 29 października 2010r. zawarły Aneks do umowy kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 26 czerwca 2007r., którym strony zgodnie postanowiły dokonać zmian w umowie kredytu. /okoliczność niesporna, zeznania powodów: M. M. k.118-119, 122 i A. M. k.119-121, 122/

§ 1 Aneksu do umowy brzmiał następująco:

1. Strony postanawiają, że okres spłaty Kredytu zostaje przedłużony do dnia 30-11-2042r.
2. Strony zgodnie postanawiają zmienić na czas określony zasady spłaty Kredytu w ten sposób, że w okresie 60 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszego Aneksu, Kredytobiorca zobowiązany jest do zapłaty rat do kwoty stanowiącej równowartość w złotych polskich kwoty 410,00 CHF, które będą w całości zaliczane na poczet spłaty kapitału Kredytu (dalej „raty stałe”). W dniu sporządzania niniejszego Aneksu równowartość kwoty wskazanej w poprzednim zdaniu wynosi 1266,90 PLN i została obliczona na podstawie kursu (...) Banku SA z dnia 28-10-2010r. Postanowienia zawarte w niniejszym ustępie nie zwalniają Kredytobiorcy od obowiązku spłaty Kredytu zgodnie z jego zobowiązaniami wskazanymi w Umowie Kredytu.
3. W okresie spłaty rat stałych określonych w ust. 2 powyżej, Bank oblicza wysokość rat kapitałowo-odsetkowych zgodnie z § 1 ust. 2-4 Umowy Kredytu (dalej „raty naliczane”). Raty te naliczane są od aktualnego salda zadłużenia (uwzględniającego zwiększenie kapitału Kredytu zgodnie z §2 ust. 2 niniejszego Aneksu) pomniejszanego o raty kredytowe płacone zgodnie z § 1 ust. 1 i zaliczane w całości na poczet spłaty Kapitału z uwzględnieniem aktualnego oprocentowania Kredytu.
4. Różnica pomiędzy sumą rat wskazanych w ust. 2 powyżej naliczonych w okresie spłaty rat stałych a sumą rat stałych zapłaconych zgodnie z §1 ust. 1 stanowi odroczonej część rat Kredytu, spłacaną na zasadach określonych w dalszej części niniejszego Aneksu.

5. Bank po upływie 60 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszego Aneksu wyliczy sumę kwot wszystkich odroczonej części rat Kredytu naliczonych przez Bank zgodnie z §1 ust. 3 Aneksu i doliczy ją do salda Kredytu pozostającego do spłaty, przy czym odsetki zawierające się w sumie odroczonej części rat Kredytu zostaną doliczone do kapitału Kredytu, na co Kredytobiorca wyraża zgodę.

6. Po dokonaniu wyliczenia, o którym mowa w ust. 3 powyżej, Bank niezwłocznie prześle Kredytobiorcy nowy Harmonogram spłat, uwzględniający wydłużony niniejszym Aneksem okres spłaty Kredytu oraz skapitalizowaną kwotę: zaległości wskazanych w §2 ust. 2 oraz skapitalizowaną kwotę odroczonej części rat kredytowych.

7. Postanowienia zawarte w § 1 ust. i i 2 niniejszego Aneksu obowiązują pod warunkiem terminowej spłaty rat stałych wskazanych w ust. 1 powyżej w okresie 60 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszego Aneksu.

W § 2 ust. 2 powodowie uznali dług tj. zaległość w spłacie rat kredytowych, która na dzień 28 października 2010r. wynosiła 2.473,88 złotych.

W § 4 strony określiły, że:

1. W związku z postanowieniami zawartymi w §1 ust. 1, kwota Kapitału do spłaty w okresie, o jaki na podstawie niniejszego Aneksu Strony przedłużyły spłatę Kredytu, wynosi kwotę 144 925,20 PLN. Kwota wymieniona w poprzednim zdaniu została wyliczona na podstawie kursu (...) Banku SA z dnia 28-10-2010r .

1. Kwota określona w ustępie 1 stanowi kredyt konsumencki w rozumieniu ustawy z dnia 20 lipca 2001 r, o kredycie konsumenckim (Dz.U. z 2001 r. Nr 100, poz. 1081 z późn. zm.), udzielony na podstawie niniejszego Aneksu.

2. Całkowity koszt kredytu określonego w ust. 1 na dzień sporządzenia niniejszego Aneksu wynosi 156 851,18 złotych polskich (podana kwota nie uwzględnia ryzyka kursowego). Ostateczna wysokość całkowitego kosztu kredytu uzależniona jest od zmian poziomu oprocentowania kredytu w całym okresie kredytowania,

3. Rzeczywista roczna stopa oprocentowania kredytu wskazanego w ust. 1, na dzień sporządzenia niniejszego Aneksu wynosi 2,937%. Ostateczna wysokość rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania uzależniona jest od zmian poziomu oprocentowania kredytu w całym okresie kredytowania.

4. W związku z postanowieniami zawartymi w § 1 ust. 2-5 oraz § 2 ust. 2 niniejszego Aneksu, szacunkowa wartość podwyższenia kapitału kredytu wynosi na dzień sporządzenia niniejszego Aneksu 81 991,35 PLN. Kwota wymieniona w poprzednim zdaniu została wyliczona na podstawie kursu (...) Banku SA z dnia 28-10-2010r., przy założeniu, że oprocentowanie w okresie 60 miesięcy od dnia wejścia w życie Aneksu jest stałe i wynosi 2,9%. Ostateczna wysokość podwyższenia kapitału kredytu uzależniona jest od zmian kursu CHF oraz zmian poziomu oprocentowania kredytu w okresie 60 miesięcy od dnia wejście w życie Aneksu.

5. Kwota określona w ust. 5 powyżej stanowi kredyt konsumencki w rozumieniu ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. z 2001 r. Nr 100, poz. 1081 z późn. zm.) (dalej u.k.k.), udzielony na podstawie niniejszego Aneksu.

6. Całkowity koszt kredytu określonego w ust. 5 na dzień sporządzenia niniejszego Aneksu wynosi 924 928,20 złotych polskich (podana kwota nie uwzględnia ryzyka kursowego), Ostateczna wysokość całkowitego kosztu kredytu uzależniona jest od zmian poziomu oprocentowania kredytu w całym okresie kredytowania.

7. Rzeczywista roczna stopa oprocentowania kredytu wskazanego w ust. 5, na dzień sporządzenia niniejszego Aneksu wynosi 2,89%. Ostateczna wysokość rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania uzależniona jest od zmian poziomu oprocentowania kredytu w całym okresie kredytowania.

8. Wyliczenia wskazane w ust. 3, 4, 7 i 8 niniejszego paragrafu, zostały wyliczona z uwzględnieniem kursu (...) Banku SA z dnia 28-10-2010r.

Za sporządzenie Aneksu Bank pobrał opłatę, zgodną z obowiązującą (...) Bank S.A. na rachunek kredytobiorców, która wyniosła 0,5% salda kredytu. Łączna kwota wszystkich kosztów, opłat i prowizji, do zapłaty których zobowiązani byli powodowie w związku z przedmiotowym Aneksem wyniosła 3.045 złotych - § 7 Aneksu. Aneks został podpisany przez obydwójce powodów. /okoliczność niesporna – aneks z dnia 29 października 2010r. k.13-17/

W dniu 28 października 2010r. powodowie wystawili dyspozycję przeksięgowania środków pieniężnych z ich konta w kwocie 3.045 złotych.

/dyspozycja przeksięgowania środków pieniężnych k.82/

W dniu 3 listopada 2015r. powodowie wnieśli reklamację do Banku, kwestionując zasadność naliczania przez Bank odsetek umownych przez okres kredytowania od 2007 do 2015r., w którym bank pobierał podwyższone oprocentowanie. W tym zakresie wskazali, że podwyższone oprocentowanie miało zostać zniesione z pierwszym dniem następnego miesiąca od otrzymania przez Bank odpisu z księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości stanowiącej przedmiot zabezpieczenia. Ponadto powyższą reklamacją powodowie powoływali się na wprowadzenie ich w błąd co do treści czynności prawnej wskazując, że przedmiotem aneksu była zmiana postanowień zawartej pomiędzy stronami umowy kredytu hipotecznego, w związku ze skorzystaniem przez powodów z oferty restrukturyzacyjnej 5/5, dotyczącej wydłużenia okresu trwania umowy oraz odroczenia części rat kredytu przez 60 miesięcy. Tymczasem w efekcie aneksu zmieniła się zarówno kwota kredytu, całkowity koszt kredytu, zasady płatności po końcu obowiązywania aneksu łącznie ze zwiększoną ratą kredytu przy jednoczesnym wydłużeniu okresu jego spłaty oraz pobrano dodatkowe opłaty i prowizje w kwocie 3.045 złotych. Podnieśli także, że treść § 4 ust. 1-3 wskazywała na fakt udzielenia dodatkowego kredytu na czas o jaki wydłużono okres kredytowania o którym mowa w § 1 ust. 1 Aneksu, co w ocenie powodów zupełnie nie przystawało do oznaczonego przedmiotu Aneksu, jego celu i funkcji. /reklamacja powodów z dnia 3 listopada 2015r. k.33-37/

Bank uwzględnił reklamację jedynie częściowo w kwestii naliczania odsetek o podwyższonym oprocentowaniu. Bank dokonał korekty w tym zakresie, jak również skorygował kapitał kredytu o równowartość 14.020,65 CHF. W pozostałej części uznał reklamację za niezasadną. Wskazał, że treść przedmiotowego Aneksu została przez powodów zaakceptowana poprzez złożenie podpisu. Akceptacja zaś treści Aneksu w szczególności dotyczyła również ustalenia pomiędzy stronami umowy kredytowej, odroczenia części płatności w trakcie obowiązywania aneksu i ich kapitalizacji po zakończeniu oraz rozliczeniu przedmiotowego aneksu. /odpowiedź Banku na reklamację powodów k.38-39/

W dniu 2 marca 2016r. powodowie złożyli oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli z dnia 29 października 2010r., wskazując, iż zostało ono złożone pod wpływem błędu co do treści czynności prawnych. Wskazali, że analizując harmonogram spłat przesłany im po 5-letnim okresie rzekomego odroczenia płatności części rat kredytu, oczywistym jest, że gdyby nie działali pod wpływem błędu i oceniali sprawę rozsądnie, nigdy nie złożyliby oświadczenia tej treści i nie zgodziliby się na aneksowanie umowy kredytowej. Uchylili się od skutków prawnych całego Aneksu z dnia 29.10.2010r. Argumentując swoje oświadczenie powodowie przywołali okoliczności będące podstawą ich wcześniejszej reklamacji. /oświadczenie powodów o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli z dnia 19.10.2010r. k.40-42/

Bank w odpowiedzi na powyższe nie uznał oświadczenia powodów o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli z dnia 29 października 2010r., którego treścią było zawarcie aneksu do umowy kredytowej, za skuteczne. Uzasadniając swoje stanowisko Bank wskazał, że powodowie podważają, że wskutek podpisania aneksu i zakończenia jego obowiązywania: wydłużony został okres spłaty kredytu, zmieniła się kwota kredytu, zmienił się całkowity koszt kredytu, zwiększyła się rata kredytu, pobrane zostały dodatkowe opłaty i prowizje, zaś z powyższych skutków aneksu zdali sobie sprawę dopiero po zakończeniu jego obowiązywania, na skutek otrzymania od banku nowego harmonogramu spłat. Bank powyższego stanowiska powodów nie podzielił, wskazując, że treść aneksu umożliwiała ustalenie jego skutków oraz ocenę wpływu na realizację umowy podstawowej i ocenę konsekwencji finansowych. Tym samym powodowie mogli to ocenić już z chwilą podpisywania aneksu. Podkreślił ponadto, że § 1 ust. 1 wyraźnie stanowił, że okres spłaty kredytu ulega wydłużeniu i wskazuje nową datę spłaty. § 4 ust. 5 wskazuje o jaką kwotę

podwyższony zostaje kapitał kredytu. § 4 ust. 7 wskazywał całkowity koszt kredytu. § 7 precyzował łączną kwotę wszystkich kosztów, opłat i prowizji. Odnosząc się zaś do zarzutu zwiększenia wysokości miesięcznej raty, wskazał, iż przed podpisaniem aneksu wynosiła ona ponad 1000 CHF, zaś po zakończeniu obowiązywania aneksu nie przekracza kwoty 1000 CHF. W związku z tym Bank uznał, że nie wprowadził powodów w błąd.

/odpowiedź Banku na oświadczenie powodów o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli z dnia 29 października 2010r. k.43-45/

W dniu 19 kwietnia 2016r. powodowie dokonali zapisu na Sąd Polubowny przy Komisji Nadzoru Finansowego. /zapis na Sąd Polubowny k.46-49/

G. (...) Bank nie wyraził zgody na polubowne rozwiązanie sporu przed Sądem Polubownym przy Komisji Nadzoru Finansowego. /pismo banku informujące powodów o braku zgody k.50/

Ostatecznie w wyniku kapitalizacji nieuiszczonych, a naliczanych odsetek w okresie obowiązywania Aneksu, a także na skutek reklamacji powodów - skorygowania wysokości naliczania odsetek umownych, Bank wyliczył, iż na dzień 1 grudnia 2015r. kapitał kredytu wynosił 176.235,22 CHF. Wobec powyższego sporządził nowy harmonogram spłat, obowiązujący od 1 grudnia 2015r. i przesłał go powodom. /harmonogram spłaty od 1 grudnia 2015r. k.81/

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dokumenty zgromadzone w aktach sprawy, powołane wyżej, których prawdziwości nie kwestionowała żadna ze stron, Sąd zaś nie znalazł podstaw by czynić to z urzędu. Sąd dał wiarę częściowo zeznaniom powodów M. M. /k.118-119, 122/ i A. M. /k.119-121, 122/, w zakresie w jakim wskazywali na okoliczności zawarcia aneksu i fakt jego przeczytania oraz podpisania. Sąd nie uznał zaś ich zeznań za wiarygodne w zakresie spłacania wyższej raty kredytu. W tej kwestii powodowie wskazywali, że przed podpisaniem aneksu rata wynosiła ponad 500 CHF oraz stanowiła sumę kapitału i odsetek, po zakończeniu aneksu rata zaś wynosiła 624 CHF. Powyższa okoliczność nie została jednakże potwierdzona w zgromadzonym materiale dowodowym. Powodowie nie przedstawili żadnego dokumentu świadczącego o dysproporcji rat przed i po aneksie. Natomiast całkowicie niezrozumiałe są zeznania powoda A. M. odnośnie jego świadomości, że odroczone raty odsetkowe z okresu 60-miesięcznej karencji zostaną doliczone do kapitału kredytu. Z jednej strony wskazywał, że wiedział, że odsetki będą doliczone, nie wiedział tylko w jakiej kwocie, z drugiej strony wskazywał, że nie miał świadomości, iż wzrośnie kapitał po 5 latach.

Sąd oddalił wnioski powodów o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu rachunkowości. Zdaniem Sądu przedmiotowy dowód byłby nieprzydatny. Biegły miał bowiem ustalić czy stosownie do treści aneksu, suma odroczonej raty kredytu w okresie 60 miesięcy wraz z należnymi od nich odsetkami, odpowiada obciążeniu kredytowemu ustalonym aneksem, przy uwzględnieniu wszystkich obciążeń finansowych nałożonych na powodów. Tymczasem kwoty wskazane w aneksie, z uwagi na niemożność przewidzenia kursu franka szwajcarskiego, były kwotami szacunkowymi uwzględniającymi kurs franka w dacie podpisywania aneksu. Po zakończeniu obowiązywania aneksu Bank dokonał wyliczenia. Wyliczenie to znajduje się w odpowiedzi na pozew. Jest to nieskomplikowane wyliczenie, nie wymagające wiadomości specjalnych. Wobec powyższego dopuszczenie dowodu z opinii biegłego na tak wskazaną tezę dowodową było całkowicie zbędne.

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu ustalony stan faktyczny świadczy o braku zasadności powództwa opartego na przepisach art.84 k.c. oraz art.189 k.p.c. W pierwszej kolejności należy odnieść się do zasadności roszczenia powodów w kontekście przesłanek z art.189 k.p.c. oraz istotnej w sporze kwestii - czy powodowie składając oświadczenie – podpisując aneks działali w błędzie, spowodowanym działaniem pozwanego.

Zdaniem Sądu powództwo nie może zostać uwzględnione: w przypadku żądania ustalenia, że strony łączy tylko stosunek prawny w postaci umowy kredytu hipotecznego nr (...) powodowie nie wykazali interesu prawnego, w

pozostałym zaś zakresie żądań pozwu powodowie nie wykazali, że popełnili istotny błąd co do treści czynności prawnej, w rozumieniu art.84 k.c.

Uwzględnienie powództwa na podstawie art.189 k.p.c. wymaga spełnienia dwóch podstawowych przesłanek, tj. istnienia interesu prawnego w żądaniu udzielenia ochrony prawnej przez wydanie wyroku ustalającego oraz istnienia bądź nieistnienia danego stosunku prawnego bądź prawa (w zależności od rodzaju żądania udzielenia ochrony prawnej).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, wypracowanym na tle wykładni art.189 k.p.c., Interes prawny w rozumieniu art.189 jest kategorią obiektywną i występuje wtedy, gdy sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości, a jednocześnie interes ten nie podlega ochronie w drodze innego środka (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 października 2001 r., I CKN 425/00, LEX nr 52719; z dnia 8 maja 2000 r., V CKN 29/00, LEX nr 52427; z dnia 9 lutego 2012 r., III CSK 181/11, OSNC 2012, nr 7-8, poz. 101; z dnia 14 marca 2012 r., II CSK 252/11, OSNC 2012, Nr 10, poz. 120; z dnia 19 września 2013 r., I CSK 727/12, LEX nr 1523363). Brak interesu prawnego ma miejsce wówczas, gdy stan niepewności prawnej może być usunięty w drodze dalej idącego powództwa o świadczenie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 29 lutego 1972 r., I CR 388/71, LEX nr 7066; z dnia 4 marca 2011 r., I CSK 351/10, LEX nr 785272; z dnia 16 kwietnia 2010 r., IV CSK 453/09, LEX nr 578163). Ustalenie istnienia bądź nieistnienia stosunku prawnego lub prawa następuje wtedy przesłankowo w sprawie o świadczenie.

W świetle powyższego, powodowie nie mają interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie, że łączy ich z Bankiem jedynie umowa kredytu hipotecznego nr (...). Ewentualny pozytywny dla powodów rozstrzygnięcie w tej kwestii nie zakończyłoby definitywnie istniejącego pomiędzy stronami sporu i nie zapewniłoby powodom skutecznej ochrony prawnej. Pozostała by wówczas nierozstrzygnięta kwestia rozliczenia rat, które powodowie uiszczali w okresie obowiązywania Aneksu, a także odroczone rat odsetkowych oraz innych należności, którymi powodowie zostali obciążeni, na skutek zawarcia aneksu. Skutkiem aneksu było nie tylko bowiem powiększenie kwoty kapitału. Wskazać tu należy, iż powodowie przez okres 60 miesięcy spłacali raty kapitałowe, o które następnie pomniejszono kwotę kredytu. Samo ustalenie przez Sąd łączącego strony pierwotnego stosunku prawnego – w postaci kredytu hipotecznego, nie rozwiąże sytuacji powodów. Zdaniem Sądu powodom przysługuje roszczenie dalej idące tj. o zapłatę. Jeżeli pozwani wskazują, że skutecznie uchylili się od skutków prawnych oświadczenia woli w postaci podpisania aneksu z dnia 29 października 2010r. to winni w pierwszej kolejności wystąpić z powództwem o zapłatę wszystkich należności, którymi w związku z zawarciem tego Aneksu zostali obciążeni. Ustalenie istnienia bądź nieistnienia stosunku prawnego lub prawa następuje wówczas przesłankowo.

Przechodząc do drugiej przyczyny, dla której powództwo nie może zostać uwzględnione tj. brak wykazania przez powodów, że popełnili istotny błąd co do treści czynności prawnej, w rozumieniu art.84 k.c. - Sąd wskazuje co następuje.

Działanie pod wpływem błędu generalnie oznacza działanie przez składającego oświadczenie woli w warunkach niezgodnego z prawdą wyobrażenia o rzeczywistości (lub jej elemencie) albo pod wpływem braku takiego wyobrażenia, a z art.84 § 1 i 2 k.c. wynika, że można uchylić się od skutków oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu, jeżeli błąd dotyczy treści czynności prawnej oraz jest istotny, a więc uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, niełożyłby oświadczenia tej treści, przy czym w sytuacji, w której oświadczenie woli było złożone innej osobie, uchylenie się od jego skutków dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć.

Innymi słowy błąd musi spełniać dwa kryteria, a mianowicie:

a) musi być błędem co do treści czynności prawnej oraz

b) musi być istotny.

Obie te cechy muszą występować łącznie. Obie stanowią rezultat oceny. Błąd musi dotyczyć treści czynności prawnej oznacza, że mylne wyobrażenie dotyczyć może jakiegokolwiek elementu czynności prawnej, ponieważ zsumowanie wszystkich składników (prawdziwie i fałszywie przedstawionych) tworzy w rezultacie nieprawidłowy obraz całości. Mówiąc ogólnie, błąd co do treści czynności prawnej oznacza w istocie błąd co do okoliczności wchodzących w skład treści tejże czynności. Natomiast, według powszechnie przyjętego określenia obiektywna istotność błędu oznacza, że błąd jest tego rodzaju, że żaden rozsądny człowiek, znający prawdziwy stan rzeczy, nie złożyłby oświadczenia woli tej treści. Wyraża ona jakby ciężar gatunkowy błędu. Oświadczenie woli w konfrontacji z rzeczywistością przedstawia się jako nieracjonalne, pozbawione uzasadnienia z punktu widzenia życiowego lub prawnego.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, wskazać należy, że powodowie powoływali się na błąd w takim znaczeniu, że wydawało im się, iż podpisują aneks, którego przedmiotem będzie tylko i wyłącznie wydłużenie okresu kredytowania i w tym czasie płacić będą tylko ratę kapitałową, zaś odsetki od tych rat będą doliczone później.

Zauważyć należy, iż postanowienia zawarte w Aneksie nie pozostawiają żadnych wątpliwości. Treść ich jest jasna i zrozumiała. § 1 ust. 2-5 wyraźnie wskazuje, że Bank po upływie 60 miesięcy wyliczy sumę wszystkich odroczonej części rat i doliczy ją do salda kredytu pozostającego do spłaty, przy czym odsetki zawierające się w sumie odroczonej części rat kredytu zostaną doliczone do kapitału kredytu, na co powodowie wyrazili zgodę.

Z powyższego w sposób niewątpliwy wynika, że ostateczna wysokość kredytu wzrośnie, chociażby o wartość odroczonej części rat. Do tego należy doliczyć ryzyko kursowe, które już w chwili podpisywania Aneksu było wysokie (kurs CHF znacząco zaczął wzrastać). Niezrozumiałe jest więc w ocenie Sądu kwestionowanie przez powodów, iż zostali oni wprowadzeni w błąd. Jak wskazał powód A. M. „nie miał świadomości, że wzrośnie kapitał po 5 latach”. Powołana wyżej treść postanowienia aneksu jednoznacznie wskazuje do jakiej części kredytu zostaną doliczone odroczone części rat. Podobnie rzecz się, jeżeli chodzi o sytuację, w które powód wskazuje, że prosił Bank o przedstawienie mu harmonogramu spłat po 5 latach już w momencie podpisywania aneksu, a czego Bank nie uczynił. W tym wypadku Aneks wprost wskazuje w § 4 (którego treść Sąd przytoczył w całości w ustaleniach faktycznych), jaka jest szacowana wartość odroczonej części rat i według jakiego oprocentowania jest liczona, według jakiego kursu sprzedaży CHF i przy jakich założeniach. Przy czym wyraźnie wskazane jest, „że ostateczna wysokość kapitału kredytu uzależniona jest od zmian kursu CHF oraz zmian poziomu oprocentowania w okresie 60 miesięcy od dnia wejścia w życie Aneksu” (...) „ostateczna wysokość całkowitego kosztu kredytu uzależniona jest od zmian poziomu oprocentowania kredytu w całym okresie kredytowania” (...) „ostateczna wysokość rocznej stopy oprocentowania uzależniona jest od zmian poziomu oprocentowania kredytu w całym okresie kredytowania”.

Zostało ponadto wskazane, że szacunkowa wartość odroczonej części rat, a co za tym idzie szacunkowy całkowity koszt kredytu został wyliczony według kursu Banku na dzień 28 października 2010r – dzień poprzedzający podpisanie Aneksu i wynosił 3.0833 złotych. Co najważniejsze z powołanych postanowień wyraźnie wynikało, że po wykonaniu Aneksu Bank dokona ostatecznego wyliczenia i niezwłocznie prześle powodom nowy harmonogram spłat - § 1 ust. 5-6. Słusznie zatem wskazuje pozwany, a Sąd to w pełni podziela, że z uwagi na fakt, iż kredyt powodów jest kredytem indeksowanym do waluty CHF ze zmienną stopą procentową, Bank na dzień zawarcia Aneksu nie mógł wyliczyć kwot należnych rat odsetkowych w okresie najbliższych 60 miesięcy i dlatego podał ich wartość szacunkową, nie mając wiedzy, jak będzie kształtowała się stawka (...).

Podkreślić jeszcze raz należy, iż powyższe postanowienia w sposób jasny, precyzyjny, a przede wszystkim zrozumiały wskazują, jakie były założenia Aneksu. Żadna z tych informacji nie była zatem zatajona przez pracowników banku. Postanowienia zawarte są wprost w Aneksie. Nie może więc być mowy o jakimkolwiek wprowadzeniu powodów w błąd przez przedstawiciela pozwanego. Bez znaczenia pozostaje kwestia błędnego odesłania zawartego w § 1 ust. 4 do ust. 1. Kwestia to została wyjaśniona w odpowiedzi na pozew. Powyższe odesłanie było błędne, jednakże nie zmienia to sensu ani treści pozostałych postanowień umowy.

Sugerowanie, jak twierdzili powodowie, że przepisy § 4 sugerują o przyznaniu powodom dodatkowego kredytu, faktycznie nie miało miejsca. Powodom został odroczone termin płatności rat, a takie odroczenie w świetle ustawy z dnia 20 lipca 2001r. o kredycie konsumenckim jest właśnie kredytem konsumenckim, jednakże tylko w znaczeniu prawnym, powodowie nie uzyskali bowiem fizycznie żadnych dodatkowych środków pieniężnych. Jedyny koszt jaki ponieśli w związku z zawartym Aneksem stanowiła prowizja w wysokości 3.045 złotych, na uiszczenie której powodowie wyrazili zgodę.

Brak wnikliwego zapoznania się z treścią podpisywanego dokumentu, zdaniem Sądu, stanowi okoliczność obciążającą powodów. Należy zwrócić uwagę, że nie można mówić o błędzie, w sytuacji gdy ktoś składa podpis na dokumencie bez uprzedniego przeczytania go. Osoba taka nie myli się, ponieważ świadomie składa oświadczenie woli, nie znając jego treści (por. A. Szpunar, glosa do uchwały SN z dnia 31 maja 1994 r., III CZP 75/94, OSP 1995, z. 2, poz. 33), akceptując w ten sposób każde postanowienie zawarte w dokumencie. Nie ma również błędu, jeżeli oświadczający znał otaczającą go rzeczywistość i rozumiał okoliczności np. zawieranej umowy, ale wyciągnął z nich niewłaściwe wnioski i podjął niesłuszną czy też niekorzystną dla siebie decyzję. Błąd bowiem polega na nieprawidłowości widzenia, a nie na nieumiejętności przewidywania i wnioskowania. "Niespełnienie oczekiwań strony umowy odnośnie do sposobu jej wykonania przez drugą stronę i związane z tym twierdzenie, że nie doszło do właściwego wykonania umowy w żadnym razie nie stanowi podstawy do przyjęcia, że umowa została zawarta w warunkach błędu co do treści czynności prawnej. Błąd oznacza mylne wyobrażenie o istniejącym stanie rzeczy lub mylne wyobrażenie o treści złożonego oświadczenia woli, nie odnosi się do sfery motywacyjnej; nadto błąd dotyczyć musi stanu istniejącego w momencie zawierania umowy, nie zaś okoliczności, które nastąpiły w toku wykonywania umowy, doprowadzając stronę do przekonania, że decyzja o jej zawarciu była błędna" (wyrok SN z dnia 6 maja 1997 r., I CKN 91/97, Lex, nr 79941; Biruta Lewaszkiewicz-Petrykowska, Komentarz do art. 84 Kodeksu cywilnego, LEX 2009, teza 3, 4 ust. 3, 4).

W ocenie Sądu, okoliczności na jakie powołują się powodowie, twierdząc, że działali pod wpływem błędu dotyczą skutków umowy, nie zaś treści czynności prawnej i nie stanowią one błędu w rozumieniu art.84 k.c.

Powodowie otrzymali treść aneksu, w związku z tym mieli świadomość również co do jego skutków już w chwili jego podpisywania, co oznacza, że złożone przez nich oświadczenie w dniu 2 marca 2016r. o uchyleniu się od skutków prawnych zostało złożone po terminie. Zgodnie bowiem z treścią art. 88 § 2 k.c. uprawnienie do uchylenia się od skutków oświadczenia woli wygasa w razie błędu - z upływem roku od jego wykrycia. Za taką datę początkową od kiedy należy liczyć roczny termin należy uznać datę podpisywania aneksu, nie zaś jak twierdzą powodowie datę, w której otrzymali nowy harmonogram spłat po zakończeniu obowiązywania aneksu. Nowy harmonogram jedynie potwierdził założenia zawarte w treści Aneksu, czyli znane powodom (albo z którymi mieli możliwość zapoznać się), precyzujące jedynie ostateczną wysokość kredytu. Nie był to więc skutek umowy, który powstał po zakończeniu obowiązywania Aneksu.

Podkreślić przy tym należy, że bez znaczenia dla oceny, czy powodowie pozostawali w błędzie w czasie ustanawiania zwalczanej w tym procesie czynności, pozostaje fakt, że czynność ta - ostatecznie okazała się niekorzystna dla nich, z perspektywy późniejszych wydarzeń, a w szczególności dopiero po zakończeniu obowiązywania Aneksu i uzyskaniu nowego harmonogramu spłat rat (choć jak wcześniej wspomniano, okoliczność ta wynikała wprost Aneksu). Dopuszczenie takiej możliwości oznaczałoby w praktyce danie możliwości uchylenia się od skutków każdej czynności prawnej z tego tylko względu, że z perspektywy czasu okazała się ona dla jednej ze stron niekorzystna. Zdaniem Sądu takie rozumienie błędu nie mieści się w zakresie art.84 k.c. Nie stanowi bowiem błędu co do treści czynności prawnej mylna ocena zarówno aktualnych, jak i przyszłych okoliczności, nieobjętych treścią dokonanej czynności (np. zdolności płatniczych dłużnika, prognozowanego wzrostu wartości nabywanego przedmiotu itp. - por. np. wyr. SN z 15 października 1997 r., III CKN 214/97, OSP 1998, Nr 6, poz. 112, z glosą B. Lewaszkiewicz-Petrykowskiej). Ocena taka dotyka już bowiem sfery motywacyjnej, a w ramach obecnych rozwiązań normatywnych błąd w pobudce nie ma prawnej doniosłości. Także nierzadko spotykane fakty podpisywania dokumentów bez zaznajomienia się z ich treścią nie uzasadniają możliwości powołania się na błąd (por. Kodeks cywilny. Komentarz, red. prof. dr hab. Edward Gniewek, prof. dr hab. Piotr Machnikowski; Wydawnictwo: C.H. Beck, rok 2014, wydanie: 6).

Zdaniem Sądu nadto, nieracjonalnym jest utrzymywanie przez powodów, że zawierając Aneks liczyli tylko i wyłącznie na odroczenie płatności części rat oraz wydłużenie okresu kredytowania. Powszechnie wiadomym jest, że celem każdej restrukturyzacji, która w danej chwili ma ułatwić kredytobiorcom znajdującym się w problemach finansowych, spłacanie bieżących mniejszych rat poprzez wydłużenie okresu kredytowania, zawsze w ostatecznym rozrachunku doprowadzi do spłaty znacznie większego kredytu niż ten, który był pierwotnie zaciągany. Na udzieleniu tzw. „wakacji kredytowych” Bank też musi zyskać jakąś korzyść.

Konkludując, Sąd doszedł do przekonania, że powodowie nie wykazali, że działali pod wpływem błędu co do treści czynności prawnej. Złożone w dniu 2 marca 2016r. oświadczenie o uchyleniu się od skutków zostało złożone po upływie terminu. Zatem uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli w postaci podpisania Aneksu z dnia 29.10.2010r. było nieskuteczne. Końcowy wniosek jest taki, że nie można w świetle powyższego stwierdzić nieważności czynności prawnej w postaci Aneksu z dnia 29.10.2010r.

Z tych wszystkich względów, powództwo zostało oddalone, co uzasadniało orzeczenie jak w punkcie 1-szym sentencji wyroku.

O kosztach procesu pomiędzy stronami orzeczono na podstawie art.98 k.p.c., zgodnie z odpowiedzialnością za wynik procesu, na które to koszty składały się: koszty zastępstwa procesowego w wysokości 7.200 złotych oraz koszty opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w kwocie 17 złotych.